

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TALIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT ARHITEKTURA-QURILISH UNIVERSITETI

O'QUV ISHLARI DEKANATI
TOMONIDAN RO'YXATGA OLINDI
T/R: 609/6
"31" 05 2024 y.

Akademik faoliyat prorektori v.b
E.B.Xaltursunov

"31" 05 2024 yil

LANDSHAFTSHUNOSLIK

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	700 000 – Muxandislik ishlov berish va qurilish sohalari
Ta'lim sohasi:	710 000 – Muhandislik ishi
Ta'lim yo'nalishi:	60710400 - Ekologiya va atrof- muhit muhofazasi(qurilish)

Toshkent – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS-Kreditlar
LA1604	2024-2025	6 semestr	4
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	Jami yuklama
Majburiy	O'zbek/rus	4	(soat)
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	60	60	120
<p>• Fanning mazmuni</p> <p>2 Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga shahar va qishloqlardagi jamoat sanoat binolarini ko'kalamzorlashtirishda foydalaniladigan manzarali daraxt-butalar assortimenti o'rganishda, Respublikamiz dendroflorasi tarkibini boyitishda va sifatini yaxshilashda introduksiyaning roli, ularning mahalliy o'rmonlarning mahsuldorligini va biologik xilma-xilligini oshirish uchun yangi manzarali daraxt-butala o'simliklarni iqlimlashtirish, istiqbolli manzarali daraxt va butalarning biologiya va ekologiyasi to'g'risidagi nazariy va amaliy bilimlarni egallashda ko'maklashishdir.</p> <p>Fanning vazifasi – fan va ilg'or ishlab chiqarish yutuqlarini o'rganish, shaharsozlikda landshaft san'ati tizimini tashkil etish, manzarali bog'dorchilik va bog'-park san'ati hamda o'simliklar qoplamida manzarali daraxt va buta turlarining sistematikasi, resurslari, tarqalish areali, ko'kalamzorlashtirishdagi axamiyati haqida.</p> <p>• Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagilar kiradi:</p> <p>1-mavzu. Landshaftshunoslik asoslari fanining rivojlanish tarixi. Landshaftshunoslik faniga asos solinishi. Landshaftlar geografiasining fan sifatida vujudga kelishi va shakllanishi. Landshaftlar geografiasida yangi yunalishlarning vujudga kelishi.</p> <p>2-mavzu. Landshaft haqida tushunchalar. Landshaft tushunchasi haqida g'oyalar.</p> <p>3-mavzu. Antropogen omillarning landshaftlarga ta'siri. Asosiy landshaftlarning morfologik qismlari. Antropogen landshaft va ularning turlari.</p> <p>4-mavzu. Antropogen landshaftlar va uning tiplari haqida tushuncha. Antropogen landshaftlar haqida tushuncha. Antropogen landshaftshunoslik yunalishini vujudga kelishi va shakllanishi. Antropogen</p>			

landshaft tiplari va ularning tasnifi.	Landshaftlarning morfologik tuzilishi va ichki aloqadorliklari.
5-mavzu. Landshaftlarning morfologik tuzilishi va ichki aloqadorliklari.	Landshaftlar morfologiyasi haqida tushuncha. Fatsiya va urochishlar tugrisida ma'lumotlar. Landshaftlarning ichki tuzilishi
6-mavzu. Landshaftlarni muhofaza qilish. Landshaftlarni inson ho'jalik faoliyati ta'sirida o'zgarishi.	O'simliklarning o'sishi va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan ekologik sharoitlarni yaratish, ochiq erlarda o'simliklarni ekish, sug'ortish va boqish, begona o'tlardan tozalash, yumshatish, kesish kabi usullarni o'z ichiga olgan agrotexnik parvarish tizimlari.
7-mavzu. Geotimiz va landshaftlarning asosiy xususiyatlari. Daraxtsimon o'simliklarning biologik va ekologik xususiyatlari.	O'zbekistonning tabiiy dendroflorasi, daraxtsimon o'simliklarning turlari, navlari va shakllarini o'rganish.
8-mavzu. Bino va inshootlarni foyihalashda landshaftni o'rni.	Turar-joy bino hududlarini ko'kalamzorlashtirish. Kislorod chiqaradigan, ko'p yillik daraxtlarni tanlab ekish. Gullarni assatimentlarini tanlab ekish va parvarishlash.
9-mavzu. Sanoat korxonalarini hududida landshaftni yaratish.	Korxonalar hududida manzarali daraxt-butalar assortimentini yaratish. O'simliklar assortimentini tanlashda ularning sifati, mustahkamligi va chidamlilik xususiyatlariga qarab sortlarga ajratish.
10-mavzu. O'simliklarga salbiy ta'sir ko'rsatadigan atrof-muhit omillari.	Tabiiy va antropogen omillar, ularni kelib-chiqish sharoitlari va oqibatlari.
11-mavzu. Qurilish materiallari sanoati korxonalarini hududida landshaft muhiti.	Korxonalar hududida manzarali daraxt-butalar va rang-barang gullar assortimenti va o'simliklarni himoya qilish usullari.
12-mavzu. Sement ishlab chiqarish korxonalarini hududining landshafti.	Korxonalar hududida daraxtsimon va buta o'simliklarining dekorativ turlarini ko'paytirish.
13-mavzu. Ohak ishlab chiqarish korxonalarini hududining landshafti.	O'simliklarni kasalliklardan himoya qilish metodlari.
14-mavzu. Lok-bo'yoq ishlab chiqarish korxonalarini landshaft dizayni	Lok-bo'yoq ishlab chiqarish korxonalarini
Ko'kalamzorlashtirish. Korxonalar hududida landshaft dizaynini yaratish.	Manzarali bog'dorchilik va bog'-park o'simliklarini ko'paytirish.
15-mavzu. Korxonalarini landshaftlashtirishda moliyaviy loyihani yaratish.	O'simliklar va ularning parvarishi uchun sarf-harajatlar hamda ularni hisoblash.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- Landshaftlar geografiasining fan sifatida vujudga kelishi va shakllanishi.
- Landshaftlar geografiasida yangi yunalishlarning vujudga kelishi.
- Antropogen landshaftlar va uning tiplari haqida tushuncha
- Antropogen landshaftshunoslik yunalishini vujudga kelishi va shakllanishi.
- Manzarali o'simliklarni oziqlantirish. Udobreniyalar turlari va qo'llanilishi.
- Geotizim va landshaftlarning asosiy xususiyatlari.
- Geotizim va landshaftlarning asosiy xususiyatlari. Daraxtsimon o'simliklarning hayotiy formalari.
- Turar-joy bino hududlarini ko'kalamzorlashtirish. Kislordan chiqaradigan, ko'p yillik daraxtlarni tanlab ekish.
- Gullarni assatimentlarini tanlab ekish va parvarishlash.
- Tabiiy va antropogen omillar, ularni kelib-chiqish sharoitlari va oqibatlari.
- Korxonada xududida manzarali daraxt-butalar assortimentini yaratish.
- O'simliklar assortimentini tanlashda ularning sifati, mustahkamligi va chidamlilik xususiyatlariga qarab sortlarga ajratish. Daraxtsimon o'simliklar ekologiyasi asoslari.
- Sement ishlab chiqarish korxonalarini hududida daraxtsimon va buta o'simliklarining dekorativ turlarini ko'paytirish.
- Ohak ishlab chiqarish korxonalarini hududining landshaftini yaratish.
- Korxonada xududida manzarali gullar va o'simliklarni ko'paytirish.
- Lok-bo'yoq ishlab chiqarish korxonalarini ko'kalamzorlashtirish.
- Korxonada xududida lanshaft dizaynini yaratish.
- O'simliklar va ularning parvarishi uchun sarf-harajatlar hamda ularni hisoblash.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

- Antropogen va madaniy landshaftlar.
- Landshaft tarkibi haqida tushuncha. Dekorativ obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirishda ekologik omillar.
- Tabiiy va sun'iy landshaft kompozitsiyalari.
- Sanoat korxonalarini hududida landshaftni yaratish
- O'simliklarga salbiy ta'sir ko'rsatadigan atrof-muhit omillari.

Korxonalar hududida manzarali daraxt-butalar va rang-barang gullar assortimenti va o'simliklarni himoya qilish usullari.

- Antropogen va buzilgan landshaftlar.
- Landshaft qurilishida shakl va tarkibning birligi.
- Sement ishlab chiqarish korxonalarini hududida daraxtsimon va buta o'simliklarining dekorativ turlarini ko'paytirish.
- Ohak ishlab chiqarish korxonalarini hududining landshaftini yaratish. Korxonada xududida manzarali gullar va o'simliklarni ko'paytirish.
- Lok-bo'yoq ishlab chiqarish korxonalarini ko'kalamzorlashtirish. Korxonada xududida lanshaft dizaynini yaratish.
- O'simliklar va ularning parvarishi uchun sarf-harajatlar hamda ularni hisoblash.
- Manzarali bog'dorchilik va bog'-park o'simliklarini ko'paytirish.

O'quv jarayonida axborot – sohaga oid sayt, zamonaviy davriy nashr, fundamental adabiyot ma'lumot (material)laridan foydalanish lozim.

V. Fan o'qitilishining natijalari

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: antropogen va madaniy landshaftlar, landshaft tarkibi haqida tushuncha. Sement ishlab chiqarish korxonalarini hududida daraxtsimon va buta o'simliklarining dekorativ turlarini ko'paytirish.

Ohak ishlab chiqarish korxonalarini hududining landshaftini yaratish, lok-bo'yoq ishlab chiqarish korxonalarini ko'kalamzorlashtirish xududida joylashtiriladigan ob'ektlar, elementlar, ularning dizayni va kompozitsion asoslari, manzarali daraxt turlarini tanlash, joylashtirish va parvarishlashning o'ziga xos xususiyatlarini, kasallik va zararkunandalari va qarshi kurash choralarini xaqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi;

Ko'kalamzorlashtirish ishlarini bajarishda er osti va usti kommunikatsion tizimlarini o'tkazish rejaları to'g'risida, texnika vositalari va texnologik usullardan to'g'ri foydalanish, ekanligidan manzarali daraxt ko'chatlarini ekish sxemalarini to'g'ri tuzish va smeta xujjatlarini ishlab chiqara olish ko'nikmalariga ega bo'lishi;

To'plangan axborotni tahlil qilish, va undan foydalanish metodologiyasini amaliyotda qo'llash malakalariga ega bo'lishi kerak.

4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;

• individual loyixalar.

5. **VII. Kreditlarni olish uchun talablar:**
Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni tula Uzlashtirish, taxlil natijalarini tugri aks ettira olish, Urganilayotgan jarayonlar xakida mustakil mushoxada yuritish va joriy, oralik nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriklarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha vazifani topshirish.

6. **VIII. ADABIYOTLAR**
Asosiy adabiyotlar

1. Michael A. Dirr Dirts Hardy Trees and Shrubs /An illustrated encyclopedia. – Naneteench printing, 2005, Hong Kong. ISBN 0-88192-404-0 292 b.
2. Dr. Ajithadoss Botany. Tamil Nadu textbook corporation collodge road, chennai – 600006, 2006 - 267p.
3. Residential landscape architecture: design process for the private residence / Norman K. Booth, FASLA, James E. Hiss, FASLA. -Sixth Edition, 2012 ISBN-13: 978-0-13-237619-8 581r.
4. Sattorov Z.M. Stroitel'naya ekologiya. – T.: 2020. – 534 s.
5. Z.M.Sattorov “Ekologiya”, Darslik, Zebo print, Tashkent-2022. 332b

Qo'shimcha adabiyotlar.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida” gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda
7. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.T., O'zbekiston: 2017 y. 102 bet.
8. Berdiev E.T. O'zbekistonda chakanda o'stirish. Monografiya. – Toshkent: O'zR FA munitipografiyasi, 2015. -172 b.
9. O'zbekiston Respublikasining “Ekologik audit to'g'risida” gi Qonuni (2021 yil).
10. Vildanova K.D. Dekorativnye kustarniki. –Tashkent: SHark, 2006.
11. Sattorov Z.M. Qurilish materiallari industriyasini rivojlanishi va ishlab chiqarilishida ekologik nazorat. // “O'zbekistonda yoqilg'i- mineral xom ashyolarini kimyoviy yo'l bilan kompleks qayta

ishlash yutuqlari va istiqbollari” Respublika ilmiy-texnika anjumanining maqolalar to'plami. // Toshkent, TKTI, 22 oktyabr 2013 y. – 90–91 b.

12. Sattorov Z.M. Qurilish ekologiyasi. – T.:Sano-standart, 2017. – 364 b.
13. Ukazatel. Mejosudarstvennyx i respublikanskix standartov, texnicheskix usloviy v oblasti stroitelstva. – T.: 2017.

Axborot manbaalari:

14. zilyonet.uz
15. lex.uz
16. manzarali.zn.uz
17. bse.sci-lib.com
18. nauka.relis.ru
19. gardenia.ru

7.	Toshkent arxitektura-qurilish universitet kengashining 2024_yil «_31_»_05_dagi_9_-sonli bayoni bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul: Z.M.Sattorov – TAQU “Qurilish materiallari va kimyo” kafedrasini professori, texnika fanlari nomzodi. Q.J.Xudaynazarova – TAQU “Qurilish va atrof muxit muxandisligi” kafedrasini assistenti.
9.	Taqrizchilar: Z.M.Sattorov – TAQU “Qurilish materiallari va kimyo” kafedrasini professori, texnika fanlari nomzodi. M.U.Karimov - Toshkent kimyo texnologiya ilmiy-tadqiqot instituti ilmiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari, texnika fanlari doktori (kadrlar buyurtmachisi).

• individual loyixalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni tula Uzlashtirish, taxlil natijalarini tugri aks ettira olish, Urganilayotgan jarayonlar xakida mustakil mushoxada yuritish va joriy, oralik nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriklarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha vazifani topshirish.

VIII. ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. Michael A. Durr Dirrs Hardy Trees and Shrubs /An illustrated encyclopedia. – Naneteench printing, 2005, Hong Kong. ISBN 0-88192-404-0 292 b.
2. Dr. Ajithadoss Botany. Tamil Nadu textbook corporation colledge road, Chennai – 600006, 2006 - 267p.
3. Residential landscape architecture: design process for the private residence / Norman K. Booth, FASLA, James E. Hiss, FASLA. -Sixth Edition, 2012 ISBN-13: 978-0-13-237619-8 581r.
4. Sattorov Z.M. Stroitel'naya ekologiya. – T.: 2020. – 534 s.
5. Z.M.Sattorov "Ekologiya", Darslik, Zebo print, Tashkent-2022. 332b

Qo'shimcha adabiyotlar.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda
7. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.T.,O'zbekiston". 2017 y. 102 bet.
8. Berdiev E.T. O'zbekistonda chakanda o'stirish. Monografiya. – Toshkent: O'zR FA minitipografiyasi, 2015. -172 b.
9. O'zbekiston Respublikasining "Ekologik audit to'g'risida"gi Qonuni (2021 yil).
10. Vildanova K.D. Dekorativnye kustarniki. –Tashkent: SHark, 2006.
11. Sattorov Z.M. Qurilish materiallari industriyasini rivojlanishi va ishlab chiqarilishida ekologik nazorat. // "O'zbekistonda yoqilg'i– mineral xom ashyolarini kimyoviy yo'l bilan kompleks qayta

ishlash yutuqlari va istiqbollari" Respublika ilmiy–texnika anjumanining maqolalar to'plami. // Toshkent, TKTI, 22 oktyabr 2013 y. – 90–91 b.

12. Sattorov Z.M. Qurilish ekologiyasi. – T.:Sano-standart, 2017. – 364 b.
13. Ukazatel. Mejosudarstvennyx i respublikanskix standartov, texnicheskix usloviy v oblasti stroitelstva. – T.: 2017.

Axborot manbaalari:

14. ziyonet.uz
15. lex.uz
16. manzarali.zn.uz
17. bse.sci-ilib.com
18. nauka.relis.ru
19. gardenia.ru

7.	Toshkent arxitektura-qurilish universitet kengashining 2024_yil «_31_»_05_dagi_9_-sonli bayoni bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul: Z.M.Sattorov – TAQU "Qurilish materiallari va kimyo" kafedrasini professori, texnika fanlari nomzodi. Q.J.Xudaynazarova – TAQU "Qurilish va atrof muxit muxandisligi" kafedrasini assistenti.
9.	Taqrizchilar: Z.M.Sattorov – TAQU "Qurilish materiallari va kimyo" kafedrasini professori, texnika fanlari nomzodi. M.U.Karimov - Toshkent kimyo texnologiya ilmiy-tadqiqot instituti ilmiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari, texnika fanlari doktori (kadrlar buyurtmachisi).